

Peter Gijbels gaat 'last battle' van Engelse veteraan voltooien

Peter Gijbels (38) werkt aan een boek over de lotgevallen van de leden van de Engelse 21^e Independent Parachute Company ten tijde van de Slag om Arnhem. Deze eenheid had de bijnaam 'pathfinders' omdat zij als eerste parachutisten gedropt werden om landingszones te markeren. Zij vochten in september 1944 negen dagen lang vergeefs om de Rijnbrug bij Arnhem te veroveren op de Duitsers. Van de 186 leden sneuvelden er 21. Nu zijn er nog ongeveer 45 in leven.

Door Ad Adriaans

Hij was een jaar of zeven toen hij voor het eerst een oorlogsboekje over de Slag om Arnhem las. "Vanaf toen vroeg ik voor mijn verjaardagen en met Sinterklaas meer boeken over dat onderwerp. Gaandeweg steeg mijn interesse voor de militairen die daar toen gestreden hebben. Toen ik op de middelbare school zat ging ik voor het eerst naar de jaarlijkse herdenking van de slag in Oosterbeek. Sinds die tijd bezoek ik die elk jaar. En als je dan met een veteraan praat op een plaats waar iets gebeurd is ontstaat de interesse pas echt."

Twintig van de 186 parachutisten waren naar Engeland gevluchte Duitse joden. "Zij hadden alle reden om mee te vechten tegen de Duitsers. Om die reden waren ze ook gekozen in de eenheid. Anderen werden vanuit de hoofdmacht gekozen omdat ze bijvoorbeeld veel eigen initiatief toonden. Alle parachutisten waren vrijwilligers. Omdat zestien eerdere operaties om allerlei redenen niet door gingen wilden ze graag aan de operatie Market Garden deelnemen."

Peter Gijbels (rechts) met één van de 'pathfinders'.

De taak van de 'pathfinders' was om landingszones voor de hoofdmacht te markeren. "Zij werden een half uur voor de hoofdmacht aankwam gedropt op zestien kilometer van de brug. Dichterbij kon niet. Het moest een plek zijn met weinig obstakels zodat de zweefvliegtuigen met de soldaten er konden landen. Met nylondoeken werd de letter 'T' uitgelegd die voor de piloten de windrichting aangaf. Er landden vijfduizend strijders met zweefvliegtuigen, en er kwamen er nog eens vijfduizend aan een parachute naar beneden. Na negen dagen vechten kwam het bevel tot terugtrekken. Terwijl de overlevenden aan de oever van de Rijn op bootjes lagen te wachten werden ze nog beschoten. Slechts 2.293 soldaten lukte het om naar Engeland terug te keren. Van de 186 pathfinders zijn er 21 gesneuveld. Zes van hen hebben geen graf in Oosterbeek omdat het lichaam niet is teruggevonden."

'Pathfinders' in Oosterbeek (1944).

Airborne herdenking

Peter is inmiddels kind aan huis in het Airborne museum in Oosterbeek. "Sinds tien jaar ben ik lid van de Vereniging Vrienden van het Airborne Museum. Ik bezoek het museum verscheidene keren per jaar om het archief te raadplegen." De Airborne herdenkingen welke jaarlijks in de maand september in Oosterbeek worden gehouden slaat Peter nooit over. Daar is het ook waar hij jaren geleden kennis heeft gemaakt met de veteranen. "Degenen die nog kunnen komen zie ik daar ieder jaar. Zij worden in huis genomen door inwoners van Oosterbeek. De oud-strijders worden altijd warm onthaald, ondanks dat ze in 1944 hebben moeten vluchten. Sommigen kunnen nog steeds niet praten over dingen die toen gebeurd zijn. Het blijft een herdenking met veel emotionele momenten. Ieder jaar wordt op elk van de 1.600 graven van gesneuvelden door een schoolkind een bloem gelegd. Het is een emotioneel moment voor een veteraan als hij dit ziet gebeuren op het graf van zijn kameraad die hier in 1944 het leven heeft gelaten."

Newark

Inmiddels heeft de Oerlenaar met de nog in leven zijnde parachutisten een goede band opgebouwd. "Deze mannen zijn inmiddels de tachtig gepasseerd. Ze zijn niet allemaal meer in staat om naar hier te komen. Wel ontmoet ik de meesten op hun jaarlijkse bijeenkomst in het Engelse Newark. Daar hebben ze vroeger hun opleiding genoten, het is hun thuisbasis waar ze nog ieder jaar een keer samenkomen. Sinds vijf jaar ben ik erelid van hun club."

Samen met de adjunct-directeur van het Airborne museum ben ik de enige Nederlander in hun midden. Laatstgenoemde komt echter nooit in Newark.”

Het boek

Een van hen, Fred Weatherley (83), was begonnen met het beschrijven van de belevenissen van de 21^e Pathfinder Company. “Het beschrijven van de slag noemde hij zijn ‘last battle’. Hij is gekomen tot Oosterbeek. De ziekte van Alzheimer dwong hem te stoppen. Ik heb nu de taak op mij genomen zijn levenswerk af te maken. In het Airborne museum heb ik een uitgever ontmoet die al meer boeken heeft uitgebracht over de Slag om Arnhem. Samen met hem is begin dit jaar besloten een boek over de eenheid uit te brengen. In mei ben ik naar Newark gegaan om de veteranen toestemming te vragen.”

Peter gaat de gebeurtenissen bij Oosterbeek en Arnhem nu beschrijven. Ook worden alle ‘personal files’ in het boek opgenomen. “Die kunnen we opnemen omdat het een kleine groep is. Weatherley had al veel foto’s en informatie van de parachutisten verzameld. Een probleem was dat nergens in Engeland geregistreerd staat wie er toen hier gevochten hebben. Het heeft me ruim drie jaar gekost om de informatie te completeren. Door deze persoonsbeschrijvingen met foto aan het boek toe te voegen, geven we de strijders die in het verhaal voorkomen een gezicht.”

Peter temidden van een groep oud-strijders.

De planning is om het boek, dat in het Engels wordt geschreven, eind 2006 uit te brengen. Naast Peter, die voor het tekstuele deel zorgt, is er nog iemand die de foto’s voor zijn rekening neemt en iemand die zorgt voor de kaarten. “Het boek moet er komen, ook al zal er na die tijd nog nieuwe informatie beschikbaar komen. Je weet nu al dat er tegen die tijd weer minder veteranen zullen zijn. Het moet een eerbetoon worden aan de mannen die voor ons hun leven geriskeerd hebben en die toen veel kameraden hebben verloren.”

De Slag om Arnhem, onderdeel van de operatie Market Garden, mislukte. Het was, zoals ook de film heet die er over gemaakt is, een brug te ver. Veel soldaten zijn er gesneuveld. Familieleden weten daardoor weinig tot niets over hen. “Regelmatig krijg ik email van familieleden van gesneuvelde soldaten. Zij vragen mij dan: kun jij uitzoeken wat mijn vader heeft gedaan tijdens de operatie Market Garden? Als ik ze dan iets kan vertellen vind ik dat geweldig”, besluit Peter.